

El mes de maig de 2010 es va organitzar una acte de dignificació de la fossa comuna del cementiri de la Serra d'Almos, a la Ribera d'Ebre. FOTO:DT

MEMÒRIA HISTÒRICA ■ LA FOSSA DEL CEMENTIRI DE LA SERRA D'ALMOS, A LA RIBERA, ÉS L'ÚNICA INCORPORACIÓ

El mapa català de fosses incorpora 103 noves ubicacions, només una a l'Ebre

El mapa elaborat per la Generalitat i disponible 'on line' localitza 430 fosses comunes de la Guerra Civil i la repressió, seixanta de les quals se situen al Camp de Tarragona i l'Ebre

A. CARALT

La Subdirecció General de Memòria, Pau i Drets Humans de la Generalitat ha actualitzat el mapa de fosses de Catalunya, afegint 103 ubicacions, la immensa majoria a les comarques lleidatanes, fruit d'estudis realitzats al Segrià, la Noguera, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Val d'Aran. L'última actualització data de 2010 i en aquell moment el mapa comptava amb 237 fosses.

De les noves, només una s'ubica a les comarques del Camp i les Terres de l'Ebre. Es tracta de la fossa comuna del cementiri de la Serra d'Almos, amb les restes de 179 soldats morts a l'hospital militar republicà habilitat al Mas d'Alerany, avui allotjament de turisme rural. El maig de 2010 es va realitzar un acte de dignificació de la fossa amb la col·locació d'una placa amb la llista dels soldats allí enterrats.

El mapa de fosses conté informació de 60 fosses al Camp i l'Ebre, 20 de confirmades i 40 de probables. Les fosses confirmades estan geolocalitzades al mapa disponible *on line* i en el cas de

les probables, algunes ho estan i altres no. Val a dir que hi ha una gran heterogeneïtat entre les localitzades. Algunes corresponen a grans fosses amb més d'un centenar de soldats identificats, altres a petites fosses amb pocs cossos i altres amb informacions sobre la possible existència de fosses, sense identificar l'indret.

Sorpren que la comarca amb més fosses localitzades és el Baix Penedès, amb 22 (17 de probables i 5 de confirmades). La raó cal buscar-la en l'extens treball de recerca dut a terme per l'Institut d'Estudis Penedesencs que va permetre identificar moltes possibles ubicacions, algunes només amb un o dos cossos enterrats. La majoria dels enterraments corresponen a l'entrada de les tropes franquistes a la comarca, el gener de 1939.

En canvi, a l'Ebre, que fou front de guerra durant nou mesos i l'escenari de la batalla més cruenta

de la Guerra Civil només s'hi localitzen 11 fosses, cinc de confirmades i sis de probables. D'aquestes, a més de la Serra d'Almos, destaquen les dels cementiri del Perelló (360 cossos) i l'Ampolla (170), al Baix Ebre. En tots dos casos, es tractaria de soldats del bàndol republicà morts als hospitals de campanya erigits en els dos municipis l'any 1938, abans i durant la batalla de l'Ebre.

L'actualització del mapa pretén donar compliment a una modificació aprovada al Parlament sobre l'impuls d'actuacions de memòria requerit per Nacions Unides.

L'APUNT

Cap fossa ubicada a la Terra Alta

■ A la comarca catalana on es van produir els combats més sagnants, la Terra Alta, no hi figura cap fossa comuna. La subdirecció general ha explicat al *Diari* que en properes actualitzacions del mapa sí que s'inclouran les localitzacions conegudes a la comarca, un nombre incert, tot i que la Generalitat parla d'una «zona d'alta concentració».

A més d'aquestes, es geolocalitzaran els indrets on s'han realitzat excavacions de fosses els últims anys. Es tracta d'un punt del parc edic de Corbera d'Ebre, les zones de Mas d'en Grau i Pou del Baró a

Gandesa, Los Raimats a la Fatarella (on es va descobrir les restes d'un soldat batejat com a Charlie), Lo Moló de la Pobla de Massaluça, la Sénia del Terratrèmol de Benissanet, els Tossals d'Aldover i la Serra de la Voltora a la Febró.

El Consorci Memorial dels Espais de la Batalla de l'Ebre (Comebe) ha participat en 26 intervencions en els últims anys, algunes d'elles incloses a la llista anterior, altres sobre la descoberta de parts de cossos en superfície i altres on les restes descobertes, un cop analitzades, no corresponien a éssers humans.

En tot cas, a la comarca de la Terra Alta, i en tot l'àmbit de la batalla, s'hi podrien localitzar fosses amb soldats republicans enterrats al costat d'hospitals militars d'aquest bàndol i una xifra molt elevada de petits enterraments fruit dels combats.

En canvi, a finals dels anys 50 del segle XX es va traslladar al Valle de los Caídos més de 4.400 cossos de soldats morts en hospitals del bàndol franquista. Bot amb una fossa amb 1.194 persones, Gandesa amb 923 i Batea, 835, eren les tres més grans. —A.C.